Izhaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.

Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

# PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXVI. Cena lista je $6.00 Entered as second-class matter January 16, 1908, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., torek, 1. avgusta (August 1), 1933. Subscription $6.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 149

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

## Komentarji

### Londonski mrtvorojenec

Dne 19. junija smo zapisali v Komentarjih:

"Svetovna ekonomska depresija je porodila veliko mizerijo in polomijo v mednarodnem gospodarstvu in ta polomija je porodila mednarodno ekonomsko konferenco v Londonu, ki je zdaj v teku . . . Namen te konferenceje, da izvleče kapitalistični svet iz močvirja svetovne krize in ga postavi na novo in čvrsto na noge.

"Ali se to zgodi? Z mirno vestjo lahko rečemo, da se to ne bo zgodilo. Pokazala je to konferenca sama, ki je prvič brez enotnega programa in drugič je program, kakršen je, brez vsakih globljih načrtov, ki bi obetali kakšno radikalno izpremembo v kapitalističnem sistemu."

Danes, po 40 dnevih, odkar so bile objavljene gornje besede, je gospodarska konferenca v Londonu že pokopana. Pokopali so jo na ceremonij zadnji četrtek in na pogrebu so voditelji sami priznali, da je bila konferenca na črti fiasko. To so priznali razen — ameriških in angleških delegatov.

Američani in Angleži niso hoteli priznati, da je konferenca fiasko. Po njihovem mnenju je bila polom — uspeh. In to mnenje je blagoslovil Roosevelt s svojo brzojavko, v kateri izraža upanje, da konferenca prej ali slej oživi. Roosevelt je velik optimist, ki bi iztisnil kri tudi iz konferenca.

Kljub temu, naj mislita Roosevelt in MacDonald kar hočeta, londonska konferenca je mrtva. Res za prav se je rodila mrtva. Znak mrtvosti smo pa omenili ob rojstvu konference. Mednarodni kapitalizem nima pozitivnega programa, ni zmožen, da bi samega sebe dvignil na noge. To je jasno povedal delegatom sovjetski delegat Majski, ki je tudi sovjetski poslanik v Angliji. Majski, ki je govoril med pokopnimi govornimi je rekel, da konferenca ni uspela zaradi tega, ker so delegati krpali umirajoči sistem kapitalizma. To krpucanje se ne bo dalo obneslo. In delegatje — vsi — so mu ploskali na te besede!

Nihče ne more povedati, koliko mednarodnih konferenc je že bilo v Evropi v zadnjih petnajstih letih in koliko mednarodnih paktov je bilo podpisanih. In kaj ima Evropa od tega? Kaj imamo svet? Grand total — **nič!**

Bolezen, na kateri hira mednarodni kapitalizem, je neozdravljiva. Neozdravljiva je zato, ker se je kapitalizem rodil s to boleznijo. Kal razkroja je prinesel s seboj. Kapitalizem je dovršil svojo zgodovinsko nalogo: postal je temelj industrijski revoluciji, ki ima preobraziti človeško družbo od njenih temeljev do vrha. To je bila njegova naloga. Edina njegova naloga, da preživi svoje revolucijo.

Ta naloga je zanj nemogoča, ker kapitalizem nima smisla, da reorganizira človeško družbo na nov sistem. Kapitalizem ne ustvarja drugega sistema! Sam bi moral ostati do konca sveta!

Ta pa je protislovje s samim naturnim zakonom razvoja, ki zahtevajo neko izpremembo in večen napredek. Vsak poskus, da se ustavi socialni razvoj, pomeni stagnacijo. To vidimo danes. Konfuzija današnjega sveta izvira iz tega, ker se kapitalizem krčevito brani razpada. Umira, toda noče umreti. Vedno sili nazaj v predvojno dobo, ki nikdar ne more nazaj.

Zato so vse mednarodne konference in vse politike kapitalističnih držav fiasko, bodo fiasko.

---

Italija izgubila tožbo v Haagu

Haag, Holandija, 31. jul. — Mednarodno haško razsodišče je razsodilo proti Nemčiji v zadevi nemške manjšine na Poljskem. Zadeva se tiče nemških kolonistnikov v Poljski, ki so prizadeti vsled poljske agrarne reforme.

# FEDERACIJA ORGANIZIRA INDUSTRIJSKE UNIJE

**Green naznanil, da bodo nove tovarniške unije priključene direktno k federaciji. Velika preobrazba ameriškega unionizma na vidiku**

**Washington.** — Pri organiziranju delavcev v unije se bo Ameriška delavska federacija poslužila nove taktike in novih načel, ki bodo imele dalekosežne posledice na ameriško unijsko gibanje.

Njen predsednik William Green je te dni naznanil, da se je eksekutiva odločila za formiranje industrijskih unij v vseh masnih industrijah. Jeklarske, avtne, delavce v industriji kavčuka ter v drugih industrijah, ki zahtevajo industrijsko formo, bo organizirala po tovarnah in unije direktno priključila federaciji. Namesto v mednarodnih unijah bodo delavci vsake tovarne organizirani v eni uniji, ki bo spadala direktno k federaciji.

Ta forma sliči povsem formi kompanijskih unij, ki so tudi organizirane po tovarnah. Razlika je le v tem, da kompanijske unije niso nikamor priključene in nimajo nobenih medsebojnih stikov, medtem ko bodo federalne tovarniške unije imele centralo v federaciji. Green pravi, da je to edina forma, ki je možna pod sedanjim ustrojem federacije.

Če se federaciji posreči organizirati delavce v vseh masnih industrijah pod to formo, bodo federalne unije v bližnji bodočnosti dominanten faktor v federaciji, vsaj pa toliko močan, da bodo imeli ti delavci velik vpliv na razvoj federacije in ameriškega strokovnega gibanja.

Federacija vodi močno kampanjo za organiziranje delavcev v industriji kavčuka v Akronu, O., ki je center te industrije in kjer že funkcionira močna unija oziroma tovarniške unije. Unijsko gibanje, ki se je pričelo v tej industriij med vojno, je bilo zdrobljeno pred desetimi leti. Precej zasluge pri tem imajo nekateri reakcionarni unijski voditelji v Akronu, ki so se z openšaparji sporazumeli, da bodo Rubber Workers' unijo pustili zaspati, če bodo oni pustili pri miru "bizniške" unije, v glavnem gradbene in tiskarske unije.

Organiziranje avtnih delavcev je bilo poverjeno J. K. Andersonu od unije strojnikov, katerega je Green poslal v Detroit. Anderson je bil voditelj "levokrilašev" v svoji uniji in je veteran v delavskih bojih.

## Nogavičarji so si izvojevali "new deal"

**Družba je zvišala plače od 75 do 200% in priznala unijo**

**Weisport, Pa.** — (FP) — 350 nogavičarskih delavcev uposlenih pri Vertex Hosiery kompaniji si je izvojevalo precej lep kos "novega deala", ko je družba pristala na zvišanje plač od 75 do 200% in priznanje unije. Pogodba velja za pet let. Vsi spori se bodo reševali potom arbitraže.

Ta pridobitev tukajšnjih pleteninarjev ne bo brez posledic na ostale delavce te industrije v Pennsylvaniji, kjer se vrši stavka ali pa organizatorična kampanja pri 108 podjetjih. Kampanja je v teku za organiziranje vse industrije.

### Gandhi spet vodi pasivno vojno

Delhi, Indija, 31. jul. — Mahatma Gandhi je danes začel nov pohod na čelu čete moških in žensk v pasivni resistenci proti Angliji.

## *Papež in Hitler v konfliktu*

**Novi konkordat je že izzval spor med Nemčijo in Vatikanom**

**Berlin,** 31. jul. — Podpis na novi pogodbi ali konkordatom med Nemčijo in katoliško hierarhijo se še ni posušil in že je povzročil spor med hitlerjanci in Vatikanom. Spor se suče okoli vprašanja, kdo prav tolmači konkordat, nemška vlada ali papež.

Papeško glasilo "Osservatore Romano" v Rimu je pred kratkim pisalo, da na temelju konkordata z Nemčijo nima nemška vlada pravice vetirati imenovanje novih škofov v Nemčiji. Nemški fašistični listi so pa takoj odgovorili, da nemška vlada ima to pravico, kajti država je najvišja oblast v civičnih zadevah, torej tudi vzgoje dece, zato mora paziti, kdo bo vodil vzgojo katoliške mladine.

## Velesile bodo ščitile Avstrijo pred naciji?

**Nov zračni napad na Avstrijo. Naval na komuniste v Nemčiji**

**London,** 31. jul. — Anglija, Francija in Italija so alarmirane zaradi neprestane aktivnosti nemških fašističnih letalcev nad Avstrijo in nameravajo še te dni skupno nastopiti proti Nemčiji v tem oziru. Tako poročajo v tukajšnjih diplomatičnih krogih.

**Solnograd, Avstrija,** 31. jul — Štiri letala so se včeraj pojavila nad tem mestom in metala na tla letake z napadi na avstrijsko vlado. Letala so nemoteno izginila za hribi v smeri proti Bavarski. Avstrijskih letal ni bilo v bližini, ker so bila poslana v Gradec na Štajerskem, ker so bile fašistične demonstracije.

**Berlin,** 31. jul. — Nov policijski naval na komuniste je v teku v Nemčiji z namenom, da Hitlerjev režim uniči tajno, podzemsko komunistično propagando, ki je zelo razširjena in utrjena. Aretiranih je bilo okrog 300 oseb, med temi mnogo žensk.

### Henderson kandidira

London, 31. jul. — Delavska stranka je imenovala Arthura Hendersona, znanega strokovno-unijskega voditelja in bivšega zunanjega ministra, za svojega kandidata pri ožjih volitvah v Glay Crossu.

# PODJETNIK NA JUGU JE IZNAŠEL "NEW DEAL"

**Tekstilne delavce je prisilil v kategorijo — vajencev!**

**Washington.** — (FP) — V Washington so že pričela prihajati poročila o "partnerstvu vlade, delavcev in podjetnikov". Podjetniki ga tolmačijo najrazličnejše, tako da bodo imeli sami čim več dobička.

Med najbolj iznajdljivimi je Bibb Manufacturing kompanija v Georgiji, katero lastuje neki Anderson. On se na izžemanje tako dobro razume, da lahko izpreša kri tudi iz repe.

On je prvi, kolikor je Washingtonu sedaj znano, ki se je poslužil klavzule v tekstilnem pravilniku nanašajoče se na vajence, katerim podjetniki lahko plačajo kolikor hočejo in tudi gonijo jih pri delu lahko kolikor časa hočejo, ker so izven pravilnika. Vsaj neskrupulozni podjetniki to klavzulo lahko tako lomačijo.

Anderson bo prvi, ki bo dobil zaslužni križec Rooseveltovega troimenega "partnerstva". Kot poroča državna delavska federacija iz Georgie, je Anderson prisilil tudi stare delavce, da so podpisali neke listine, v katerih je rečeno, da podpisani potrjuje, da je v kategoriji — vajencev. O tem podjetju je znano iz plačilnih nakaznic, da je svoje delavce plačevalo po pet centov na uro. Tudi sedaj lahko plača "vajencem" kolikor hoče.

Proti takim podjetnikom administracija lahko sodnijsko nastopi. Odvzame jim lahko pravilnik in jih tira pred sodišče. Do sedaj pa se to še ni zgodilo in tudi ni znamenja, da administracija prične s prosekucijami prej predno pospravi pravilnike pod streho. Koliko bo vihtela gorjačo potem, bo pokazala bodočnost. Na rekordu ima že veliko pritožb o kršenju industrijskega zakona, največ radi odslovitve delavcev vsled unijskih aktivnosti.

### Mussolinijev kip nad Rimom

Rim, 31. jul. — Ogromen kip diktatorja Mussolinija je zdaj v delu in postavili ga bodo na gori Mario nad Rimom. Soha iz bronza bo 180 čevljev visoka.

# Bitka za priznanje unije v jeklarski industriji

## Vladni uradniki podpirali delodajalce

**Unijski voditelji protestirajo. Propozicije magnatov glede mezde in delovnih ur niso v skladu z Rooseveltovim programom**

**Washington, D. C.** — Bitka o industrijskih pravilnikih je v polnem zamahu. Doslej je bilo federalni administraciji predloženih nad dvesto pravilnikov in o nekaterih se že vrše zaslišanja.

V prihodnjih tednih bo morala federalna vlada napraviti važne zaključke, od katerih zavisi uspeh njenega ekonomskega programa, ki naj bi postavil deželo spet na trdne noge. Ti zaključki bodo imeli velik učinek na ekonomsko življenje ameriškega naroda.

Federalna vlada bo morala odločiti, da li delavske provizije industrijskega zakona, ki garantirajo delavcem pravico do organiziranja v svojih lastnih unijah, pomenijo tisto, kar govore. Pravilnik, ki ga je predložila jeklarska industrija, je v direktnem nasprotju s temi provizijami, in ako ga bo federalna administracija odobrila, tedaj bodo jeklarske kompanije nadaljevale s svojo antidelavsko politiko in pognale delavce v kompanijske unije, ki bodo pod absolutno kontrolo delodajalcev. Green, predsednik ADF, protestira in pravi, da vladni uradniki niso dovolj odločni napram delodajalcem.

Druge industrije, zlasti Rockefellerjevi in Mellonovi interesi, pripravljajo slične pravilnike, katere nameravajo v kratkem predložiti federalnemu administratorju Johnsonu.

### Balbova flota še čepi v Ameriki

Shoal Harbor, Nova Fundlandija, 31. jul. — General Balbo, ki je s svojo floto bojnih letal zapustil New York pred enim tednom, je še vedno tu. Čaka ugodnega vremena za polet na Irsko.

**Javno zaslišanje o jeklarskem pravilniku se je začelo včeraj. Delavska tajnica je preiskala razmere jeklarskih delavcev v okolici Pittsburgha**

**Washington, D. C.** — V pondeljek zjutraj se je začelo pred industrijskim administratorjem Johnsonom javno zaslišanje o pravilniku jeklarske industrije. Dve glavni sporni točki v tem pravilniku sta minimalna mezda in stališče jeklarskih baronov napram unijam. Jeklarske korporacije so postavile v pravilnik določbo, da se bodo kolektivno pogajale le s svojimi kompanijskimi unijami, ki morajo imeti svoj glavni stan in svoje seje na kompanijskih tleh.

Ameriška delavska federacija, ki organizira delavce v jeklarski industriji, je napovedala boj tej določbi in bo pritiskala z vsem svojim vplivom na administratorja, da zavrže omenjeno določbo jeklarskega pravilnika, katera je očitno kršenje zakona za kontrolo industrij. William Green, predsednik ADF, vodi boj proti tej določbi.

Green je tudi napadel postavko minimalne mezde v pravilniku. Postavka določa 25 do 40 centov na uro z ozirom na kraj, kjer so tovarne. Unije jeklarskih delavcev pravijo, da je minimum 25c nesramno nizek.

Miss Frances Perkins, tajnica delavskega departmenta, je osebno preiskala nekatere razmere, v kakršnih žive jeklarski delavci in njihove družine v Pittsburghu in okolici. Na podlagi te preiskave je tudi ona nastopila v prid jeklarskim delavcem.

Organizacije trgovcev, ki prodajajo na drobno, so tudi v konfliktu z industrijsko administracijo. Trgovci zahtevajo, da se za njih naredi izjema glede maksimalnega delovnika in sicer 48 ur v tednu.

Johnsonova industrijska administracija je objavila nove interpretacije ali tolmačenja Nire. Med temi interpretacijami so tudi sledeče:

Čezurno delo, ki se opravlja v času nad maksimalnim delovnikom v slučaju nujne potrebe, mora biti plačano po določeni mezdi z dodatkom ene tretjine.

Minimalne mezde se ne tičejo vajencev, ki imajo v tem času pogodbe z delodajalci.

Delavci, ki so le deloma uposleni, imajo dobiti proporčni del minimalne plače po urah, to je, kolikor ur delajo v tednu.

Med delavce "z belimi ovratniki", ki so upravičeni do minimalne tedenske plače $12 do $15, spadajo tudi brivci, nameščenci beauty parlorjev, pomivalci krožnikov, vozniki, operatorji elevatorjev, hišniki, pazniki in vratarji.

### Kontinentalni kongres v Minnesoti

Minneapolis, Minn. — Dne 5.—6. avgusta se tukaj vrši konvencija državne sekcije Kontinentalnega kongresa. Glavni govornik bo Daniel Hoan, socialistični župan v Milwaukeeju.

### Španska kraljeva palača pretvorjena v univerzo

Madrid, 31. jul. — Kraljevi grad Magdalena v Santanderju je zdaj poletna univerza za okrog sto dijakov.

### Nameravan atentat na ogrskega premierja

Budapešta, 31. jul. — Tukajšnja policija naznanja, da je prijela tri moške, ki so hoteli ubiti ministrskega predsednika Goemboesa ob povratku iz Rima.

### Sovjeti kupujejo v Ameriki

New York. — Sovjetska vlada je poslala v Združene države 41 tehnikov, ki si ogledajo razno blago za nakup. Sovjetska Rusija namerava kupiti takoj za 75 milijonov dolarjev razne industrijske opreme.

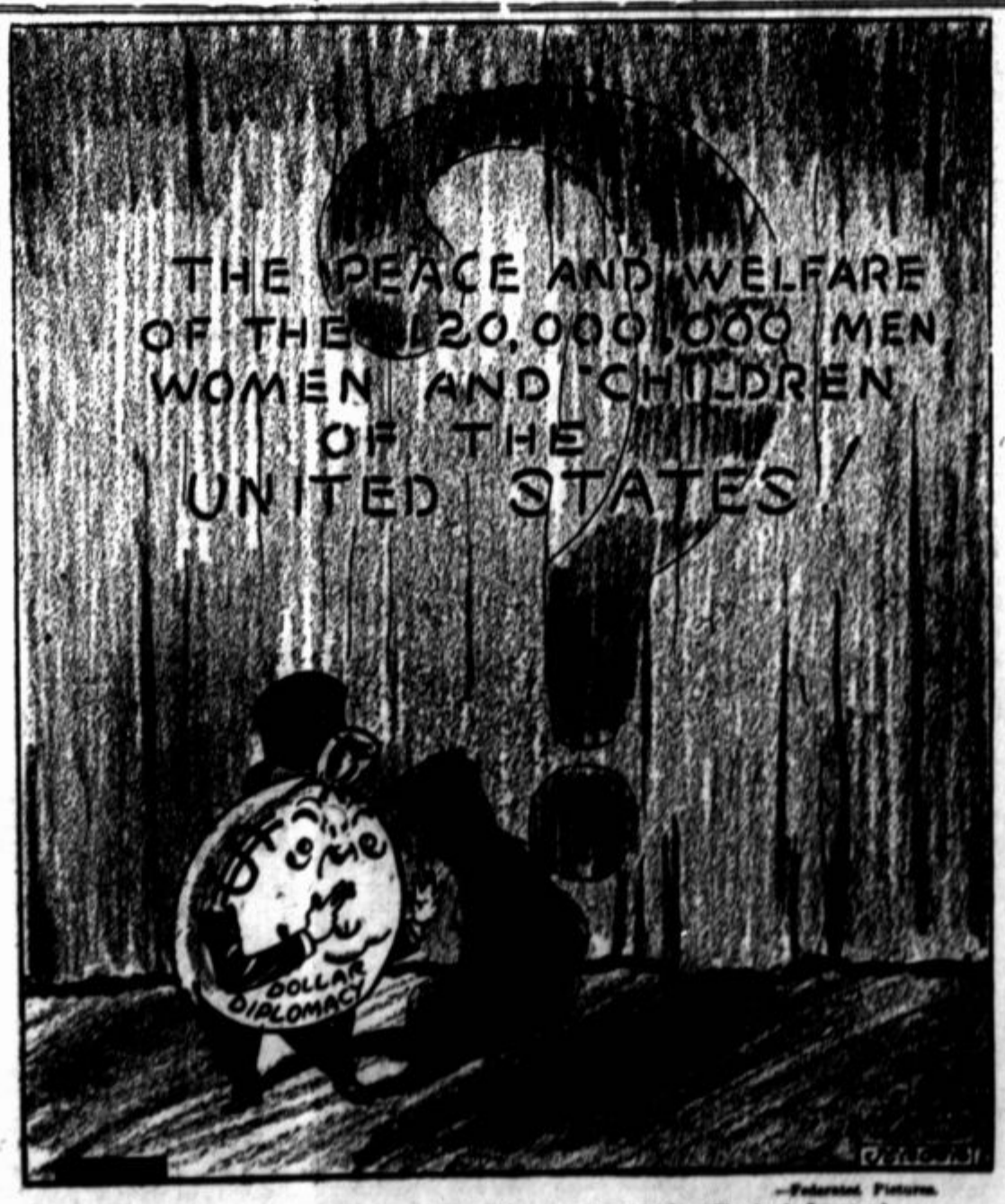


—Federated Pictures.

Kaj se godi za zastorjem londonske konference? (Narisal Jerger.)

# PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naročnina: za Združene države (izven Chicaga) in Kanado $6.00 na leto, $3.00 za pol leta, $1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero $7.50 za celo leto, $3.75 za pol leta; za inozemstvo $9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year, Chicago and Cicero $7.50 per year, foreign countries $9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi se ne vračajo.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts will not be returned.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS.

138


## Domač drobiž

### Obiskovalci razstave

Chicago. — Zadnje dni so obiskovali svetovno razstavo in uredništvo Prosvete: John, Mary in John Jr. Bratnik ter John in Mary Zugich, Depue, Ill.

### Fanta pod vlakom

Chicago. — Frank Trukovič, star 20 let, 10720 Mackinaw ave., je bil zadnjo soboto zvečer na mestu ubit, njegov 22-letni tovariš Frank Skvarski pa težko ranjen, ko sta prišla pod vlak na železniškem mostu. Umaknila sta se enemu vlaku, toda nista videla drugega za hrbtom.

### Smrt v vodi

Pittsburgh, Pa. — Tu je utonil John Kastelec, star 55 let in doma iz Velike Loke pri Višnji gori. V Ameriki je bival 25 let in tu zapušča tri brate. Njegovo truplo je bilo poslano v Cleveland, kjer je bilo pokopano zadnjo soboto.

### Nova žrtev na Primorskem

Cleveland. — Lovrenc Bandi je prejel vest, da so sina njegove sestre, vdove po Josipu Žerjulu, našli zaklanega in napol strohnelega v potoku v vasi Prebeneh pri Dolini v okolici Trsta. Ko je bila najdba naznanjena oblastem, so prišli fašisti, zavili truplo v rjuho in ga hitro pokopali. Domneva se, da je bil fant, ki je bil komaj 18 let star, žrtev fašizma.

### Černe spet oropan

Cleveland. — Zlatarska trgovina Franka Černeta je bila zadnji teden spet izropana. Tat je odnesel $75.50 vreden radio. To je že četrti rop Černetove prodajalne v tem letu.

### Nov grob

Cleveland. — Umrl je John Turk, star 44 let in doma iz Ratja pri Hinju na Dolenjskem. V Ameriki je bil 28 let in tu zapušča ženo in devet otrok.

### Milan Grilec popravlja

Chicago. — Milan Grilec, brat Ivana Grilca in Vere Karl, ki sta bila obsojena v zapor zaradi sodelovanja pri umoru Georgeja Karla, je informiral uredništvo Prosvete, da on ni obrnil hrbta bratu, sestri in materi kakor je bilo poročano v Prosveti zadnji teden. On ne zagovarja brata in sestre, a tudi nima nič proti njima.

### Papež izključil župnika zaradi "heresije"

Vatikan, 31. jul. — Župnik Prosper Alferic, ki je tudi profesor zgodovine religij na univerzi v Strasbourgu, je bil zadnje dni "intelektualno" izobčen iz cerkve na podlagi obtožbe, da predava "heresijo" dijakom namesto prave vere.

### Mattern dospel v New York

New York. — James Mattern, kateremu se je v Sibiriji ponesrečil polet okoli sveta, je dospel v nedeljo v New York v izposojenem letalu. Njegovo letalo "Century of Progress" je ostalo razbito v Sibiriji. Mattern pripisuje svojo smolo ruskemu olju, ki ni prilagodljivo ameriškim letalom.

### Enotna fronta brezposelnih in farmarjev v Oklahomi

Oklahoma City, Okla. — Farmarji in brezposelni v tej državi so organizirali enotno fronto na svoji konvenciji, ki se je nedavno vrlila v tem mestu. Sprejeli so program, ki določa socializacijo bank in temeljnih industrij.

# Glasovi iz naselbin

**Zanimive beležke iz raznih krajev**

### "Zarjin" skupen piknik

Cleveland, O.—V nedeljo, 6. avgusta, priredita soc. klub št. 27 in njega odsek "Zarja" skupni piknik na Pintarjevi farmi. Piknik obeta biti zelo zanimiv, ker bo na programu več zabavnih stvari. Pevski zbor "Zarja" nam bo delal zabavo, ker bo nastopil z več pesmami, zraven tega bo nastopil tudi govornik. Ples bo prost. Na pikniku bo tudi oddana lepa električna ura, katero je napravil s. Frančeškin, dobiček pa bo šel v pomoč Proletarcu. Uro je pa daroval s. Matelko, naš specialist za oči v SND. Listki se prodajajo po 10c in se dobe pri članicah kluba in v klubovih prostorih. Ako se jih bo prodalo zadostno število, bo ura oddana na pikniku 6. avgusta, ako ne, se bo s prodajo tiketov nadaljevalo, rezultat pa bo objavljen pravočasno.

Truk bo odpeljal izpred SND na St. Clairju ob 12.30 pop. in se spotoma ustavil pri SDD na Waterloo. Potem bo pa vozil ves čas od konca Nottingham kare na pikniške prostore. V slučaju slabega vremena se bo vsa stvar vršila v SND na St. Clairju v spodnji dvorani.

Odbor soc. kluba št. 27 apelira na vse zavedne delavce in delavke kakor tudi druge, da posetijo ta piknik v obilnem številu in pokažejo dobro voljo organizaciji, ki se bori in žrtvuje za dobrobit vsega delavstva, da ji pomagate finančno in moralno, da ji bo mogoče nadaljevati z delom naprej za osvoboditev delavstva iz mezdne sužnosti.

**John Krebel.**

### Piknik waukeganske zadruge

Waukegan, Ill.—Naznanjam, da priredi Waukegan & North Chicago Cooperative Association ali zadruga veliki piknik v nedeljo, dne 13. avgusta na znanem "Balkanu" (pri srbskem zavetišču).

Odbor za piknik bo preskrbel obširen program, v katerem bodo nastopili razni govorniki, potem sledijo tekme in več različnih razvedril. Vstopnine ne bo, vožnja bo prosta na trukih, ki bodo odšli od glavne prodajalne vsako uro po enajstih dopoldne. Pijača bo izredno dobra, kakor tudi jedila vsake vrste in po "new deal" cenah.

Zadružničarji, pokažimo ob tej priliki, da stojimo skupaj, kadar gre za boljšo in večjo zadrugo! Le v znamenju skupnosti, bratstva in sloge bo naše delo v bodoče rodilo uspehe.

Naj bo to naznanilo vabilo za vse delničarje(-ce) in prijatelje(-ce) zadruge, da se udeležite. Vsi ste dobrodošli. Na svidenje!

**Jacob J. Novak.**

### Delavski interesi

Nanticoke, Pa. — V zadnjem mojem dopisu se je vrinila mala pomota. Glasiti bi se moralo namesto Frilezdale, Truesdale, in namesto št. 204, 447.

Mislim, da prav nič ne škoduje, ako se o resničnosti današnjega krivičnega sistema spet malo pogovorimo in globlje zamislimo v delo. Nihče ne piše povoljno. Šikaniranje vsevprek in je čedalje bolj ukoreninjeno. "New deal" nam ne bo prav nič prinesel na krožniku, ako se masa sama ne posluži prilike, do katere ima vsaj delno nekoliko več pravice pod Rooseveltovo administracijo kot je to bilo pod Hoovrovo. Ko poslušaš povprečno maso, ti uide na smeh. Dopovedati masi je jako težko, ko preklinja Hoovra in povišuje Roosevelta v deveta nebesa, dasi nima niti malo vzroka niti nikakih faktičnih dokazil za to, o kaki dobroti, razen ječmenovi, katere si pa 88 odstotkov delavstva ne more privoščiti, ker ni dela ne ljubih $$$, brez teh pa ne dobiš niti najpotrebnejšega. Kdor čita švigašvagarsko meščansko časopisje o toliko hvalisani prosperiteti, katera bi po njih pisarenju morala nekje že zdavnaj izza vogala priti, faktično pa še vedno dremlje svojo staro uspavanko. Milijonska masa še vedno ječi in zaman protestira v krušnih linijah za boljšo skorjo kruha. Razdružena, neorganizirana masa bo še zaman pričakovala lepših dni, kajti mala organizirana sila posedujočega razreda je brezsrčna. To bi vendar že sleherni delavec moral vedeti, pa bila vlada ta ali katerakoli. Apeliranje na njih srca je bob ob steno. Edini direktni nastop bo učinkovit, zato mora masa biti prej dostopna organizaciji.

Največja ovira je verski humbug, ki še toliko vleče pri vseh narodih. To je ena najtemnejših krink. Zato je čitanje eno najuspešnejših sredstev za delovno ljudstvo. Imamo seve ljudi, ki si predstavljajo, da so ravno tako lahko modri brez čitanja in učenja, kar je pa zelo nesmiselno. Moje mišljenje je, ako je človek mrtev za čitanje, je mrtev sam sebi — živ mrlič, ki bi sploh bolje bilo, da ne bi ekstistiral. Morda mi kdo zastavi vprašanje: zakaj nisi kak profesor, ker toliko čitaš? Reči moram le toliko: sem svoje vrste čudak. Od mladih let sem upregen v težko delo, in vedno sem z veseljem opravljal to težko delo, ali kljub temu neka uporna sila v meni tiči — sovražim špekulativno kopičenje bogastva že od mladih let. In to me usposablja v pravo socialno mišljenje.

Le potom čitanja delavskega časopisja in knjig je mogoče povprečnemu človeku priti do spoznanja, kaj je in ni prav urejenega med človeško družbo. Zato vedno priporočam s prepričanjem: čitanje je edino sredstvo za povzdigo povprečnega delavca izpod mezdne sužnosti. Le razsoden delavec bo preuredil današnji krivični sistem izkoriščevanja, ko se bo zavedel, da ni hlapec, ampak stvarnik in gospodar vseh dobrin, ker so vse izvor njegovega dela. Tako brat trpin, vse zavisi na tebi: če hočeš paradiž na tem svetu, si ga moraš sam zgraditi. Prenehaj biti suženj — postani človek! Prenehaj biti zver, da se ne bo nihče mogel spodtikati ob tebe, češ, kaj je najgrozovitejša zver na svetu. Do sedaj še vedno človek! Vsega tega se očistiš, ko pričneš misliti s svojo glavo, ko se boš o resnični civilizaciji podučil v delavskem časopisju in knjigah.

Z delom gre še vedno po starem "dilu" — kjer kompanije več dobička vlečejo, tam obratujejo. Nekaj malega se bo moralo spremeniti, ker tako ne more ljudstvo vzdrževati. Veliko pomaganega ne more biti delavskemu razredu pod to administracijo, ker še vedno zdravi sistem privatnega lastništva in profita. Dokler bo delavec zadovoljen z vlado te vrste, naj ne preklinja, ker si ta sistem ustvarja sam s svojo brezbrižnostjo. Ako bi se delavec vsaj delno toliko zanimal kot se zanima za športne igre, bi bilo okej.

V Luzerne county — Wilkes Barre in Scranton — se je nahajal Primo Carnera, tako piše meščansko časopisje. Italijani so mu priredili zabavni dan na 23. julija. Prisotnih je bilo baje okoli 20,000 ljudi na Rocky Glen med Scrantonom in Wilkes Barrom. Tako vidite! Pretepačem in morilcem delavskih vodij ljudstvo navdušeno ploska in uganja bedastoče. Za to je denar, za lastno izobrazbo ga ni. Kako nizek si še človek!

Ta ceremonija je stala par življenj in 8 ranjenih, ko se je pripetila železniška nesreča (Delaware & Hudson). Žrtve so sami dečki 14—15—18 let—le eden mladenič 26 let star. Zadela jih je nesreča. Vsega je kriva vzgoja. Remedura je zapopadena v Molekovi pesmi: "Vsi vse, eden nič . . ." Poedinec ne šteje. Torej skupno za skupne interese, dokler še ni prepozno! Ne zametujte dragocenega časa! New deal je po mojem mišljenju prevara, ki vleče indirektno v fašizem. Ljudstvo bo v doglednem času bridko obžalovalo svojo brezbrižnost.

**Henrik Pečarič, 447.**

### Nova delitev dela

Monroe, Mich.—Po tukajšnjih papirnicah se je začelo delo v splošnem po 8 urnem sistemu in po 40 ur na teden. S tem je nanovo dobilo delo nad tisoč delavcev. Pri kompaniji, kjer jaz delam, bodo zvišali mezdo s 1. avg. 10% ali 20%.

"Sedaj pa delaj za mizerno plačo," je geslo novega deala, ako se bo kateri postavil za boljšo plačo, se bo kaj hitro iznašel na cesti, ker se še vedno nahajamo pod starim izkoriščevalnim sistemom. S tem je povedano, da se ni dosti pridobilo v tej novi delitvi.

**Frank Kroll.**

### Zahvala

Waukegan, Ill. — Dne 26. julija nas je večja družba prijateljev prijetno presenetila ob priliki najinega goda, zakar se iskreno zahvaljujeva vsem, ki so pomagali pri aranžiranju tega iznenadenja, kakor tudi vsem ostalim, ki so se odzvali vabilu in nas posetili.

**Jakob in Ana Novak, 14.**

## Ali moremo doseči sto let?

Ni dvoma, da je prisodila narava človeku daljše življenje kot ga običajno doseže. Argani človeškega telesa morejo prenesti več kot sto let, in če se za njih delo določene žleze prej obrabijo, je to po večini posledica zlorabe. Ni narava kriva, ampak človek. Moderni ljudje v času tehnike in hitro napredujočega naravoslovja si hočejo z operacijami in preparati življenje podaljšati. Marsikaj se da s tem doseči, a smrti ne moremo preprečiti. Naš cilj mora biti, da se z okrepitvijo zdravja zavarujemo pred predčasno smrtjo. Morijo nas pač še bolezni, ki pograbijo na stotisoče ljudi — rak, tuberkuloza, hripa itd. — a s higieničnim načinom življenja i. dr. moremo zelo veliko doseči.

Par dokazov naj podamo, kako je napredek modernega časa vplival na podaljšanje življenja. V Zedinjenih državah Severne Amerike je bila povprečna starost v letu 1865 nekaj manjša kot 40 let. Od tedaj naprej se je vsled vedno boljših higienskih i. dr. pogojev stalno večala in znaša sedaj okoli 58 let; v 68 letih je narasla za več kot 18 let ali 216 mesecev, na leto torej za dobre tri mesece. Približno iste so številke za Veliko Britanijo in Švedsko; okoli leta 1850 so dosegli Švedi povprečno 41 let, danes živijo povprečno 59 let. Na Novi Zelandiji je bila že leta 1911 povprečna starost 61 let, danes je še višja. Čisto drugače je na primer v Indiji, kjer se ljudstvo za predpise higijene prav nič ne zmeni in kjer kuga in lakota še zmeraj grozno razsajata; tam je znašala povprečna starost leta 1911 nič več kot 23 let!

Kje je skrajna meja človeškega življenja? Te dni smo brali o nekem Kitajcu, da je postal 256 let. Ali je to mogoče? A. Haller, eden največjih raziskovalcev vseh časov, je določil naravno starost človeka na 200 let; naravoslovec Buffon samo na 90 do 100 let, filolog Floureus na 100 let, Hufeland v izredno redkih izjemnih slučajih na 200 let itd. Znanost je dognala, da živijo skoraj vsa živa bitja približno pet- do sedemkrat tako dolgo kot znaša njih doba rasti. Dalj časa kot doraščajo, daljša je njih doba življenja. Edino človek je izjema. Zakaj bi tudi za njega ta biološki zakon ne veljal?

Konj raste 5 let, doseže povprečno starost 35 let in največjo starost 50 let; za mačko je razmerje 1.5 : 10 : 20, za psa 2 : 11 : 25. Če vzamemo za dobo rasti število 1, dobimo za konja razmere 1.7 : 10, za mačko 1 : 6.6 : 12.2, za psa 1 : 5.5 : 12.5. Slon, ki raste 30 let, doseže povprečno 180 let itd. Povsod približno isto razmerje. Če vzamemo za rast človeka 20 let, bi moral živeti po gornjem razmerju (konj, mačka in pes reducirano na isto razmerje) povprečno 128 let, največ pa 282 let. Torej je omenjeni Kitajec — če je poročilo resnično — presegel maksimum človeškega življenja.

Za dosego visoke starosti je redno življenje seveda boljše kot neredno. So tudi izjeme; tako n. pr. kirurg Politiman, ki je bil že s 25 leti pijanec in je bil do svojega 140. leta skoraj vsak dan pijan. To je le dokaz, kako prenaša narava v izjemnih slučajih tudi najhujše prestopke proti njenim predpisom. Ti predpisi so pa že splošni in se ne tičejo posameznih navodil. Vse naše življenje je odločilno in ne posamezni predpis. Med najstarejšimi ljudmi vidiš zastopane vse stanove, vse kraje, vroče in mrzle, delavnost in lenobo itd., potrebno je le, da se ravnamo po večini higienskih zahtev. "Večinoma" so vsi stari ljudje zmerni v jedi in pijači, so mnogo na zraku, spijo povprečno 8 ur in pol, vstajajo zgodaj, se dobro počutijo; za vse pa to vendarle ne velja. "Ni pravila brez izjeme". Skoraj vsi stoletniki so presenetljivo zdravi in tudi njih duševna moč je povprečno skoraj normalna.

Navedemo naj še nekatere zelo stare ljudi, kojih starost je zajamčena. Znani Thomas Parr je dosegel starosti 152 let in je bil njegov prsni koš ob smrti še popolnoma prožen. Politimana smo že navedli. Škof Kentigern iz Glasgowa (Škotska) je umrl v starosti 185 let, kakor priča njega nagrobni napis. Hufeland pripoveduje o Dancu Drakenbergu, ki je postal 147 let star. Leta 1929 je umrl na otoku Kipru neki menih v starosti 139 let. O nekem 148 letniku, ki je leta 1928 še živel, nam pripoveduje dr. Karell, da je bil štirikrat poročen in da se je četrtič poročil v starosti 90 let z 20 letno deklico. V Tiflisu (Kavkazija) je umrl leta 1926 Andrej Smith v starosti 150 let. Buchner poroča leta 1892. o 180 letnem starcu Miquelu Solisu; najstarejši ljudje so pripovedovali, da so ga že v otroških letih poznali kot 100 letnega starca.

Torej hajd na 100 let in še več! — **Zdravje.**

—Federated Pictures

Sodnik Ben Lindsey (desno) še vedno v boju. Z njim vred je 17-letni Benjamin Harrison, kateremu je Lindsey pravkar iztožil delež njegove dedščine. Lindsey, ki so ga pregnali iz Colorada, danes praktičira odvetništvo v Californiji.

### Farmarji preprečili sodnijsko prodajo

Santa Rosa, Cal. — Nad petsto farmarjev je preprečilo sodnijsko prodajo farme J. L. Caseja. To je bil prvi organiziran odpor proti rubežni farmarskega imetja v tej državi. Ako ne bi farmarji skupno nastopili, bi bil Case danes na cesti, njegova farma pa prišla v roke bankirjem.

## Železničarji spet dr... prazno vrečo

**Federalni "koordinator" pra... da pod novim zakonom nima... protekcije do dela**

Washington. — (FP) — F... deralni železniški koordinat... Joseph B. Eastman je zopet d... kazal, da je interpretacija zak... na lahko večje važnosti kot ... zakon sam, vsaj pa ni manj... In kdor ima sodnika ali razs... nika na svoji strani, ima t... 90% zakona za seboj in to ... glede, kaj je v njem zapisan...

Nekaj sličnega je z zakono... katerega je sprejel zadnji k... gres v svrho ožjega sodelo... nja in konsolidacije železn... Pred kongresom so železničar... uspeli, da je bila uključena ... ločba, o kateri so mislili, da j... nudi protekcijo pri delu, namr... da železnice ne smejo niko... odsloviti v slučaju spojitve ... sistemov v enega ali pa radi ... slovnega in obratnega izb... šanja.

Eastman, ki velja za liberal... osebo, in je navadno zagovar... vsako napredno zakonodajo, ... pravi, da je to mišljenje že... ničarjev napačno. Pri ure... nju poslovnega sistema in t... v slučaju konsolidacij v sv... "ekonomije" imajo železnice ... pravice v zvezi z reduciranj... števila delavcev kot so jih i... le kdaj prej, pravi Eastman.

To interpretacijo zakonske ... ločbe nanašajoč na "garan... dela", kot so jo voditelji že... ničarjev smatrali, je podal ... številnih pisem, ki jih je d... od železničarjev. Z njo je to ... ločbo popolnoma uničil in je ... leznič arjem ostala prazna ... ča. So prav tam kot so bili p... tem zakonom, oziroma še ... slabšem, ker je Eastman odst... nil največjo zapreko z ozirom... konsolidacije, čemur bodo sle... nove redukcije delavcev.

Železničarji so mislili, da i... jo v Eastmanu velikega pr... telja, ki jih bo pri delu pro... tiral. Zdaj stoje osamljeni. ... store, še ni znano. Možno ... kakor je, da bodo pričeli z ... tacijo za podržavljenje žele... s čemer so zagrozili že zadn... ko je kongres ukrepal o sedanj... železniškem zakonu.

Predsednik splošnega s... voditeljev železniških unij je ... krat rekel, da bodo železni... rajši videli konsolidacijo že... nic, če to more priti, pod u... vo vlade in v interesu splo... sti kot pa pod privatnim ... stvom in v interesu delničar...

## Trust elektrike se b... konkurence

**On je proti temu, da bi vlada ... nancirala gradnjo občinski... lektrarn**

Washington, D. C. — (FP) — ... V Belo hišo in v urad federa... ga administratorja javnih de... pričeli prihajati protesti o... lektrarskega trusta, ko je ... naznanjeno, da je predsedni... konferenci časopisnih poroče... cev izjavil, da bo vlada upo... vala aplikacije mestnih vlad ... de dobave posojil iz sklada, ... terega je kongres določil za ... na dela, za gradnjo občin... elektrarn.

Trust elektrike pravi, da ... ponudba ogroža njegove int... se in interese delničarjev, ... pripravlja tla resni kompeti... Delničarjem prete velike izg... če bo federalna vlada financi... gradnjo občinskih elektrarn, ... bodo tekmovale s privatnim...

Slične proteste je elektra... trust pošiljal proti uveljav... nju zakonodaje glede Mu... Shoalsa. Hooverjeva adm... stracija ni delala trustu nik... preglavic, kajti vladna kor... ralija za rekonstrukcijo fin... ki je bila ustanovljena pod p... šnjim režimom, je odklonila ... aplikacije glede posojil za g... njo občinskih elektrarn.

### Stavkarji izvojevali vi... m...

Salem, Mass. — Delavci, ... so zastavkali proti Naum... Textile Co., so se po desette... ski bitki vrnili na delo, k... kompanija pristala na zvi... mezde od deset do dvajset ... stotkov.

# Vesti iz Jugoslavije

(Izvirna poročila iz Jugoslavije.)

### ...EVSKI POLITIK JOSIP ...EDAVEC USTRELJEN

...ili ga je iz maščevanja ne...ki kmet

Ljubljana, 14. julija. ...Dugem selu pri Zagrebu ...ažji kmet ustrelil z lov...ko bivšega radičevskega ...a Josip Predavca, ki ima ...svojo hišo in posestvo. ...ga je kmet Tomo Koščec, ...r iz maščevanja, ker je ...dolžil Predavca, da ga ...gnati na boben.

...avec je bil star 49 let, ...je višjo poljedelsko šo...Čekem, nato je bil uslužbe...raznih radičevskih za..., sodeloval v radičevski ...ter bil eden najbolj zna...delavcev pokojnega Ste...adića. Do 1929 je bil tu...evski poslanec. Ko je ...ala radičevska Seljačka ...je bil zaradi nekih stvari ...v zapor, ki ga je prestal ...takrat delal na svojem ...v Dugem selu.

...je pred osmimi leti v Du...umrl premožen posest...vdova razparcelirala svo...stvo in kmet Tomo Ko...je kupil precej zemlje. ...kor je bil Predavec. Ker ...ni imel dovolj denarja, ...mar izposodil v neki ban...r je cena zemljiščem pad...prav tako poljedelskim ...dom, je Koščec izgubil ...denarja in ni mogel pla...ga. In za 26. t. m. je bi...glašena dražba. Kmet ...je v obupu segel po zlo...Na Predavčevem dvori...pričakal Predavca ter ...vanj. Predavca so hi...peljali v zagrebško bol...a operirali, a je čez ...ur podlegel poškodbam. ...so aretirali.

...ivo je, da je bilo pred ...leti Predavčevo posestvo ...afere Seljačke banke se...no in da je bil sekvestor ...Koščec.

### ...ŽIVIJO RUDARJI V ZAGORJU

...je videla komisija

...da je oblast poslala v ...e kraje komisijo, kaže ...gim tudi, da oblasti ni...noma verjele apelom in ...strokovnih organiza...rizadetih občin. Mogoče ...ilni možje mislili celo to, ...vorice o bedi pretirane. ...pogledu je bilo prav, da ...komisija ugotavljat, ali so ...res na robu propada za ...Spoznali so gospodje sa...ko živijo zaposleni in ...lni rudarji. To pa bo ...tudi edini dobiček te ko...Ugotovila bo: treba je ...pomoči! A ko pride na ...vprašanje, kako pomagati ...m, takrat pa menda ne ...vedel odgovora. Kajti ...rja za rudarje ni, od ni...In dela ni.

...dopisnik je govoril s sta...rskim voditeljem iz ru...krajev. O tem, kako ...živijo rudarji, sploh ni ...govoriti, češ, povedati se ...da. Če bi jih videl, ru...bene, kadar so hitele de...ajoč po cestah iz kolo...o njih obrazih sklepal, ...Glede komisije pa je ...

...aj, komisija ugotvalja, ...ja ne bo nič. Za nekaj ...mogoče poslovanje ko...delovalo v rudarjih vtisk, ...le kaj storili zanje. Pa ...prazen. Kadar pride do ...bi morali seči odločilni ...v žepe, takrat umolkne...dih težkih časih pač ne ...meti dovolj denarja za ...ih še za lačne rudarje! ...bilo dobro opaziti v ko...da so se brigali najmanj ...bi se morali brigati naj...ki edini bi lahko kaj po...Zmotno pa je misliti, da ...ski problem s podporami ...ši, pa četudi bi se do...ili in bi se odprle kake ...Gre za tisoče rudar...in svojcev, gre za sto in ...ikov in trgovcev dveh, ...jev. Tu se s podpora...pomagati delj ko kveč...jemu za nekaj mesecev, čeprav prenesejo naši rudarji marsikaj in so vajeni pomanjkanja že več let. Toda to zdaj je popolno dobesedno hiranje in umiranje za lakoto. Ljudje so tuberkulozni, otroci vsi bolni, v šoli se onesveščajo in se ne morejo učiti, kaplani jih divjajo z grožnjami, da jih je kaznoval bog, ker so brezverci, gospodinje kuhajo koruzen močnik ter pripravljajo salato brez olja in črno kavo iz žita brez sladkorja in mleka. Sladkor — to je za rudarje luksus, ki si ga ne morejo več privoščiti!"

Tako je povedal sivolasi voditelj, ki živi že dolgo vrsto let med rudarji in mu torej lahko verjamemo, da take lakote ni bilo v Trbovljah niti med vojno.

Uradna komisija je v Zagorju zaslišala razne zastopnike pa tudi delavce. Ugotovila je, da je v Zagorju in okolici 924 brezposelnih (povečini seveda rudarji) z 898 svojci, skupno torej brez vseh sredstev 1822. Ti se preživljajo izključno od tega, kar dobijo na kmetih, kamor hodijo prosit, in kar jim da občina od časa do časa (podporo v obliki nekaj kil koruznega zdroba). Zaposlenih (le delno zaposlenih) rudarjev je v Zagorju 555 s 1600 svojci. Ti zaslužijo v dobrem primeru okrog 300 Din na 14 dni, drugo polovico junija pa so zaslužili do 200 Din. Od tega zaslužka ne dobijo na roko skoraj ničesar, ker jim vse odbijejo za izkupiček v rudn. konzumu, prispevke itd. Kako peša kupna moč rudarja, kažejo tudi številke, ki so jih komisiji predložili obrtniki. Trgovci so imeli leta 1929 prometa še za 8 milijonov 300 tisoč dinarjev, lani — ko beda še ni dosegla sedanjega viška — pa komaj še 4 milijone 800 tisoč Din. Trgovcem dolgujejo rudarji za lani blizu 1 milijona 400 tisoč Din. Obrtniki brez gostilničarjev so imeli prometa leta 1929 5 milijonov 640 tisoč Din, lani pa le še 1 milijon 950 tisoč Din. Dolgujejo jim blizu 300.000 Din.

Neki brezposelni rudar je izpovedal komisiji: "Nad 9 let sem delal pri Trboveljski, maja so me reducirali. Do včeraj sem imel štiri otroke, ponoči pa mi je žena rodila petega. V shrambi pa nimamo ničesar. Živimo od tega, kar dobimo vbogajme, od miloščine."

Drugi: "Trinajst let sem delal pri družbi, reduciran sem bil; zaradi onemoglosti sem začasno upokojen in prejemam mesečno 263 Din pokojnine, od tega nas živi 8 oseb. Kako naj živimo?"

Ko je komisija poklicala predse žene, so slišali taka poročila: "Gospodje, pomagajte nam; dajte nam živeža ali našim možem delo. Po 6 do 12 otrok imamo, pa jim nimamo dati ničesar. Ob zadnjem plačilnem delu mi je ostalo 60 Din za prehrano desetih ljudi za 14 dni. (Če preračunamo v dolarje: približno en dolar za prehrano desetih ljudi za 14 dni!) Naši otroci ne vedo več, kaj je kruh, mleka in sladkorja ne poznamo v svojih shrambah. Danes smo 10. v mesecu, pa nimamo niti peščice koruznega zdroba in šele 15. bomo lahko kaj kupile. Kaj naj kuhamo do takrat?"

In tako so se vrstile izjave žen, izjave, ki so obtožbe. Ko je komisija stopila nepričakovano v neko stanovanje, je videla, da ima družina za kosilo: redek močnik iz koruznega zdroba, črno žitno kavo brez sladkorja in solato brez olja! In gospodinja, ki kuha in uživa tako hrano, naj doji svojega novorojenčka, ob tej hrani naj raste otrok (tista tolikokrat v rodoljubnih listih opevana "nacionalna mladina svobodne domovine"), po takem kosilu naj gre rudar v rudnik in naj dela na akord in se žene, da zasluži toliko, da dobi na plačilni dan vsaj nekaj kovačev denarja v roke? Med tme, ko dividende delničarjem podjetja ne padajo? Med tem, ko visoki znanstveniki govore, pišejo in služijo denar z učenimi razpravami, v kako človekoljubni družbi živimo, v kakšni civilizaciji in svobodi! Med tem, ko plačujejo kmetje s težavo prisluženim, izkupičenim ali izposojenim denarjem davke, da se steka v žepe mednarodne oboroževalne industrije!

O tem, kaj je videla komisija v Trbovljah in Hrastniku, bomo še na kratko poročali, a položaj je tamkaj prav tak kakor v Zagorju.

A.

**Uboj ali kaj?** — V Stranski vasi (novomeška okolica) je neki vaščan napadel Ivana Vindišmana, posestnika. Ko je ta stopil v njegovo hišo, ga je kmet udaril z nekim topim predmetom po glavi. Vindišman je moral iskati pomoči v kandijski bolnišnici, kjer je čez nekaj dni toliko okreval, da so ga odpustili domov. Doma pa je kmalu nenadoma umrl. Zdaj bo šele sodna obdukcija pokazala, ali gre za smrt zaradi poškodb ali je vzrok smrti drugačen.

**Utonila Čehinja.** — V Št. Jurju ob južni železnici pri Celju je v Voglajni utonila 17 letna Tanja Mogilnicka iz Užhoroda na Češkoslovaškem in nečakinja šentjurskega zdravnika. Trupla so potegnili iz vode že čez četrt ure, vendar pa je bila vsaka pomoč zaman.

**Lombarjeva obsodba potrjena.** — Ježe Lombar iz Zgornje Šiške, ki je bil marca meseca obsojen na dosmrtno robijo, se je takrat pritožil proti kazni in je te dni Stol sedmorice to zadevo obravnaval ter potrdil ljubljansko razsodbo. Kakor znano, je bil Lombar obtožen in obsojen, ker je s sekirico ubil bosanskega skupljevalca Vojnikoviča ter ga oropal za 6000 Din. Lombarja so zdaj že prepeljali iz ljubljanskih zaporov v mariborsko kaznilnico.

**Beg v smrt.** — Ljubljanska meščanska mladina, ki nima drugega posla kakor sport, ima pod Tivolijem svoje prostore za igranje tenisa. Tamkaj si je gospoda najela 58 letnega Franceta Lorbeka, da jim je stregel na igrišču. In ko je ta "zlata mladina" 13. julija igrala tenis na svojih prostorih, je izvršil strežaj Lorbek v garderobski hišici samomor. Že dolgo časa je bil potrt, ves zagrenjen je igral strežaja, tega dne pa se je okrog 10. dopoldne zaprl v svojo sobico, zažgal v neki posodi oglje ter legel k posodi. Vdihaval je strupeni plin in ko so popoldne vdrli v sobo, so našli Lorbeka mrtvega. Zapušča vdovo in dva otroka.

**Brezposelni ustrelil ravnatelja.** — V Drvarju v Bosni je bil ustreljen 33 letni inženir Jože Mihevc, doma iz Logatca. V Zagrebu je postal gozdarski inženir, in v nekaj letih je dosegel ravnateljsko mesto lesnega podjetja Šipad v Drvarju, in sicer je bil ravnatelj velikega skladišča in žage. Pred časom je odpustil iz službe nekega mladega delovodja. Ta ga je ponovno prosil, naj mu vrne službo, česar pa Mihevc ni storil. Pred nekaj dnevi pa je ta delovodja spet stopil v Mihevčevo pisarno, potegnil revolver ter oddal tri strele proti ravnatelju. En strel je obtičal v mizi, dva sta zadela Mihevca v glavo in prsi. Čez poldrugo uro je inž. Mihevc podlegel, napadalec pa se je sam javil orožnikom. "Odpustil me je in me več ni maral sprejeti nazaj v službo!" — to je njegova izpoved.

**Vlom** v kmetijsko šolo na Grmu je bil izvršen v noči na 13. julija. Vlomilci so navrtali železno blagajno ter odnesli 23,000 Din in nekaj medalj. Policija išče in išče, sledov ni nobenih.

## Pismo iz Clevelanda

**Ameriška fašistična propaganda v filmih. — Nova Sinclairjeva knjiga. — Iz krogov demokratske žlahte**

Ameriška filmska publika je dobila nov film — "Gabriel over the White House" je naslov — ki naj bi bil nekakšna solucija perečih sodobnih gospodarskih in socialnih problemov. Glavna oseba je "predsednik Hammond," ki se odloči za rešitev teh problemov na lastno pest in odgovornost. Najprej zapodi svoj konservativni kabinet, ki ga ovira, nato pa zahteva in dobi od kongresa diktatorsko oblast. Nato gre na delo. Brezposelne delavce organizira v "rekonstrukcijski armadi," kakor jih je v manjšem obsegu Rooseveltova administracija. Raketirje da poloviti in postreljati. Glede mednarodnih vojnih dolgov zahteva, da morajo biti plačani. Svetovni konferenci, ki zboruje na krovu ameriške bojne ladje, zabiči, da se je Amerika naveličala cincanja in izmikanja; z denarjem, ki gre letno za oboroževanje, naj plačajo svoje dolgove, oboroževalna tekma pa se mora nehati. Ako se to ne zgodi, bo Amerika zgradila največjo vojno mornarico in najmočnejše zračno brodovje na svetu ter s tem prisilila svet k razorožitvi in miru. Grožnja deluje in predstavniki vseh držav podpišejo predloženo razorožitveno pogodbo. Hammond je zadnji, ki jo podpiše, in ker je s tem njegova naloga končana, ga filmski magnatje puste umreti od fizične izčrpanosti. Faliranega bančnega sistema ta film ne rešuje, kar je umevno, kajti ameriška filmska industrija je v krempljih Wall Streeta, ki pač ne bo priznal, da je ta sistem bankrotiran in da potrebujemo novega. Tudi drugih problemov, na pr. socialnega zavarovanja, se ne dotika. Stvar je stoprocentna propaganda za vlado "močne roke" — Hitler in Mussolini! — ki naj reši predvsem umirajoči sistem privatnega izkoriščanja neizbežnega pogina. Toda ta sistem je obsojen na pogin in čeprav imajo njegovi branitelji v rokah vse orožje, šolo, tisk, radio, film in denar, česar mi, zagovorniki prihajajoče socialistične družbe, danes še nimamo. Njegovi dnevi so šteti in vse diktature sveta ga ne bodo mogle rešiti. In to nam je v veliko tolažbo in bodrilo k nadaljnjemu delu za novo družbo.

* * *

Upton Sinclair napoveduje v svoji novi knjigi "The Way Out — What Lies Ahead for America" nadaljnje in silnejše gospodarske in socialne krče ter fiasko Rooseveltovega reformatorskega režima. Njegov temeljni argument je, da je vsako reševanje zaman, dokler ni popolnoma odpravljen glavni povzročitelj vsega zla — sistem privatnega lastništva in izkoriščanja produkcijskih in distribucijskih sredstev in naravnih bogastev, sistem, katerega pošastni patron je sv. Profit. Ta sistem mora iti na smetišče in dalj ko se ga bo skušalo ohraniti pri življenju, slabše za človeštvo. Mussolini, Hitler in Rooseveltovi apeli na "dobrosrčnost kapitalizma nas ne bodo rešili, temveč bodo s svojim "reformiranjem" porinili svet v še silnejšo bedo in trpljenje in končno v anarhijo, kakršne zgodovine še ne pozna. Nato bo prišel na površje boljševizem, najprej v Italiji in Nemčiji, nato še drugod. Pisatelj vidi edini izhod za Ameriko v takojšnjem socializiranju kredita (bank) in temeljnih industrij. Knjiga je vredna, da se jo pazljivo prečita.

* * *

"Puntarski" demokrat Sweeney, ki se nahaja v tekmi za clevelanski županski stolček, je oni dan vzel na piko med drugim tudi dičnega sina slovenske ameriške metropole Lojzeta Pirca, urednika A. D. in papeža slovenskih metropolskih demokratov ter ga opozoril na maslo, ki se mu blešči na glavi. Moža je namreč ujezilo, ker je Lojze (ki se ogreva za Millerja, ki je nekoč silno ginljivo govoril o Lojzetovih časnikarskih in ne vem kakšnih zmožnostih, ki pa jih Lojze do danes ni še pokazal) pisal nekaj proti njemu. Nu, Lojze je korajžen fant in pričakuje se, da bo nastopil na prihodnjem slovenskem radio programu ter nam zapel na pr. "Kaj nam pa morejo — mi smo na konj'" ali kaj podobnega. To bi bilo priporočljivo, kajti Lojze ima jako lep bas. To smo ugotovili tedaj, ko je zanešeno pel o solidnosti in varnosti neke banke, ki je nekaj ur po Lojztovem radio-slavospevu solidno zmrznila in se do danes še ni otajala.

Tone Podgoričan.
(Ivan Jontez, 53.)

## Dobro mišljeni predpisi za dosego visoke starosti

1. Glej, da spiš vsak dan vsaj 8 ur!
2. Pri spanju leži, če le moreš, na desni strani!
3. Glej, da bo zrak v spalni sobi dober; če treba, odpri gornji del okna!
4. Da imaš več zraka na razpolago, obesi tam, kjer bi morala biti vrata v spalno sobo, namesto vrat le preprogo, da dobiš še zrak iz sosednje sobe!
5. Postelja naj stoji v sobi na prostem in ne ob steni!
6. Skoplji se zjutraj v kadi; voda naj ima toploto telesa!
7. Preden zajtrkuješ, je dobro, če nekoliko telovadiš!
8. Uživaj le malo mesa, in to naj bo mehko!
9. Uživaj mnogo maščobe; z njo se hranijo stanične celice, ki uničujejo povzročitelje bolezni!
10. Če imaš nagnjenje do odebelanja, ne pij po dvajsetem letu nobenega mleka več!
11. Ogibaj se alkoholnih pijač, ker slabijo te pijače obrambne celice organizma!
12. Gibaj se vsak dan na svežem zraku!
13. Ne imej nobene živali, ki jo imaš sicer rad, v stanovanjski ali v spalni sobi!
14. Če le moreš, bivaj na deželi in ne v mestu!
15. Glej na to, da je pitna voda brezhibne in neoporečne kakovosti!
16. Pazi na to, da je kanalizacija v najboljšem redu!
17. Viago v stanovanju imej za najhujšega sovražnika!
18. Skrbi za menjavo v tvoji zaposlenosti in za pogosta razvedrila!
19. Vtakni med dneve tvojega dela kolikor mogoče pogosto kakšen prost dan vmes!
20. Varuj se prevelike častihlepnosti in prevelikega razburjenja!

Kar smo tu napisali, tega se bo mogel v celoti le malokdo držati, ker večina nima priložnosti za izvajanje vseh teh navodil. A večino more vsakdo izpolniti, in kolikor več točk bo izpolnil, tem bolj more imeti zavest, da bo dosegel visoko starost.

—Federated Pictures.

Letalska nesreča bojnega letala v Seattlu.

## RAZNE VESTI

**Kampanja med tekstilnimi delavci**

Worcester, Mass. — Državna delavska federacija je v tem mestu pričela s kampanjo za organiziranje vseh delavcev, v glavnem tekstilne, ki so v večini. Tajnik Federacije je rekel, da tekstilni delavci zahtevanjo znižanje delovnika na 30 ur, ker sedanji 40-urnik je predolg, prav tako tudi zvišanje mezde.

"Tekstilni delavci prejemajo nizko plačo vsled tega, ker niso dovolj organizirani," je rekel na shodu tajnik. "Ali mislite, da bi se gradbeni ali tiskarski delavci zadovoljili s $13 na teden?"

"Nam tudi preseda vlada, katero kontrolirajo denarni interesi," je nadaljeval tajnik. "Delavci imajo moč, da to spremene, če se organizirajo in pokažejo svojo politično in ekonomsko silo."

**Policijski vandalizem pred sodiščem**

Los Angeles, Cal. — Radikalci so se zatekli na sodišče, kjer skušajo preprečiti bodoče policijske upade v njih shajališča in okrniti terorizem "rdečega škadra", kateremu poveljuje notorični kapitan Hynes.

To so poskusili po policijskem demoliranju John Readovega kluba, kjer se zbirajo radikalni umetniki. Proti policiji je naperjena tožba za odškodnino. Na razpravi pred sodnikom je kapitan Hynes zanikal, da bi bila policija uničila slike in razbila pohištvo.

**Dr. Green, socialistični vodja umrl**

Chicago. — Dr. Raphael B. Green, ki je bil zelo aktiven v socialističnih in delavskih krogih čez trideset let, je zadnji teden naglo umrl. Zadel ga je mrtvoud. Star je bil 50 let. Baš pred smrtjo si je aranžiral enomesečne "počitnice" s predavanjem o delavskih problemih v raznih mestih po vzhodu. Socialistično delavstvo bo tega moža zelo težko pogrešalo. Zapušča ženo, ki je takisto aktivna in je bila vedno ob njegovi strani na delavski fronti.

**Mellonova univerza odslovila prijatelja delavcev**

Pittsburgh, Pa.—Drugi škandal na pittsburški univerzi, ki je pod kontrolo Mellonovih interesov, je razburil javnost, ko je vodstvo odslovilo profesorja R. E. Turnerja, načelnika Pennsylvania Security lige. Uprava univerze je dala Turnerju na izbiro: naj pusti službo ali pa opusti aktivnosti v omenjeni ligi in Turner se je odločil za prvo. Ta liga je nedavno objavila poročilo, ki kaže mahinacije Mellon-Grundy-Varejeve mašine, ki je na zadnjem zasedanju državne legislature vodila vročo bitko proti delavski zakonodaji.

**DANAŠNJE PREBIVALSTVO ZDRUŽENIH DRŽAV**

Uradna cenitev prebivalstva Združenih držav dne 1. julija 1933 je bila 125,693,000 prebivalcev. To bi bilo 2,917,000 več kot dne 1. aprila 1930, ko je bilo izvedeno zadnje ljudsko štetje.

Census Bureau prihaja na to cenitev na podlagi rojstev, smrti, priseljevanja in izseljevanja po zadnjem ljudskem štetju.

Država New York ima največ prebivalcev izmed vseh držav Unije, namreč 12,965,000, Pennsylvanija je druga z 9,787,000 prebivalci. Illinois je tretja država na vrsti (7,826,000) in Ohio četrta (6,798,000). California, ki ima sedaj 6,062,000 prebivalcev, je peta na vrsti in tako preskočila državo Texas, ki je bila l. 1930 peta država. Tekom desetletja 1920-1930 se je prebivalstvo Californije pomnožilo za 65% in prebivalstvo še vedno raste v isti meri.

Nevada, ki je po površini ena izmed največjih držav (večja kot Jugoslavija), ima le 93,000 prebivalcev in je država, ki ima najmanj prebivalcev. Wyoming, ki jih ima 281,000, je predzadnja, kar se tiče prebivalstva.

Pila.

**Ali ste naročeni na dnevnik "Prosveto"? Podpirajte svoj list!**

*Tone Seliškar:*

# NASEDLI BROD

*Roman v treh delih*

Odpre kovčeg in jo vzame iz knjige. Slika ga kaže pri delu v njegovem ateljeju. S škarjami izreže samo njegovg obraz in ko striže, tiho joče. S težavo odpre zadaj na svoji zapestni uri pokrovček in skrije sliko med obe srebrni steni.

Toda hujše kakor vse to je misel, pošastna misel in smrtna groza, ki je zaplapolala po njej, vsak trenutek, ko je začutila, da bi rodila sad te ljubezni, če bi ne bila Justinova žena.

Točno računa:

Dva meseca . . .

Zastira z bolečino vsa čuvstva, pregleduje vse možnosti, nikjer pa se ne more ustaviti tako trdno kakor pri sklepu, ki ga je napravila, ko je spoznala, kako je v nji.

Za hip se zamisli nazaj, ko je z največjim samozatajevanjem zamolčala ljubljencu to srečo. Da, srečo! O bog, s kakšnim hrepenenjem bi pričakovala otroka, ki ji ga je dal!

Tako pa . . .

V vseh najhujših urah njenega zatajevanja, ko ji je bilo mnogokrat, če je mislila naprej, tako hudo, da bi bilo mogoče zblazneti — pa ni nikoli mislila na smrt. Nikdar se ni vdala omamnemu pohlepu, da bi umrla, vse preveč se je oklepala življenja.

Pred smrtjo se je vsakikrat zgrozila.

Smrt ji je bila tako strašna, takšna neizbežna misel, da se je včasi, ko se je zaradi bog ve česa domislila poslednje ure, zjokala nad samo seboj.

— Umreti se najbolj bojim, je dejala Marti. Čemu? Ker ne bo potem ničesar več. Ne mene ne tebe ne nikogar!

Že prvi mesec je bil v njej sklep, ki je bil neodložljiv, danes pa tako živ, da se je togotila nase, ker ga že ni davno izvršila. Zdaj lahko še vse zakrije. Toda že misel sama, da bo morala deset dni živeti s človekom, ki nima vse dotlej, dokler je ta živi plod njene skrivne ljubezni v njej, nobene pravice, je tako grozna, da si je grizla ustnice od nemoči, ker si ga ne more hipno iztrgati iz sebe in uničiti.

Potem je z živo voljo pretehtala vse načine, da se vrne k Justinu.

Vrniti se nazaj v življenje, ki je bilo pred vojno?

— Ali je mogoče, se vprašuje, vrniti se k možu, ko je bil že čisto pozabljen? Ali je mogoče najti ljubezen, ki se je kakor megla razgubila v nič?

V trenutku stiske, ko ni česa za premišljanje, je jasno, zanjo neodložljivo:

— Mogoče ali nemogoče? Zame je samo en odgovor, ki ne more biti drugačen nego: Moram!

Marta bi vedela pomagati, ona zna vse, sto raznolikih vprašanj ume razvozlati. Večkrat je že omahovala, da bi šla k nji in se ji razodela. Kakor ji je prejšnji čas vse zaupala in se ji vedno izpovedovala, iskala pri nji vere in poguma v vseh stiskah, tako se je zdaj zbala njenega umerjenega pogleda na vse stvari.

— Moj bog, kako bi me sodila, če bi ji povedala? Lahko mi reče: vlačuga!

Ko se ozre skozi okno, vidi Justina in Jošta, sedeča na travi. Bogo sedi očetu na kolenih in gleda vola, ki se mirno paseta kraj njive.

Oče in sin!

— Jaz, žena in mati, pa stojim tu za zidom in se ne upam dihati v to idilo, šine v Ano in muči se, muči, da bi postavila sebe v okvir te slike, ki je tako jasno kakor vsa pokrajina pred njenimi očmi.

Po stopnicah drobe koraki šolarjev. Nekateri gredo v vas, drugi skozi hosto, nekaj deklic po stezi mimo ribnika v vas, ki je onkraj gozda.

Marta je prišla.

Še vsa prežeta je šolske sobe, računic in čitank. Na obrazu se ji vidi, da je komaj zmagovala uro, ker jo je gnalo med svoje ljudi, ki so tako nepričakovano dočakali veliki dan.

Objame Ano in jo potegne od okna.

— Torej si srečna, Ana? jo vpraša vesela.

Ana se smehlja. Saj se mora smehljati, da se izogne odgovoru.

— Poglej, pravi, kako hitro sta si dobra z očetom!

Marta gleda skozi okno. Zamahne z roko in, vsa razvneta od notranjega zadovoljstva, reče Ani, ki je tisočkrat ranjena:

— Vidiš, in tako bom žena njegova!

Četudi je v nji trepet prevelike sreče, opazi le na Ani molčečnost in hudo misel, ki je čudna, nenavadna za takšen trenutek.

— Kaj ti je, draga? Ali ti ne vriska srce, Žene jo v izpoved, premaguje se, stiska ustnice od bolečine in si hoče izjokati vse, kar jo boli. Ne, preveč bi bilo solz.

— Mislila sem, da bo vse drugače, je dejala potem, ko je z železno voljo potlačila solze. Prehitro je prišlo. Morda se še nisem osvestila v trenutku, ki me je zatekel tako iznenada.

— Včasi prevelika sreča človeka stare, pravi Marta prisrčno. Da, da, srce je kakor otrok, ki si ne ve pomagati. Moj bog, kako sem ga jaz težko čakala! Pojdiva k njima, vzklikne in jo potegne za seboj.

— Počakaj, Marta, prosi Ana, samo to mi še prej povej: ali je mož, ki ga ljubiš, za vedno tvoj? Poglej Jošta, ki je tvoja misel, poglej naprej in mi odgovori!

Marta izpusti kljuko, se nasloni na vrata in jo premeri s presenečenim pogledom.

— Kakšno vprašanje! se začudi. Vsa sem v tej ljubezni, pa ti vendar ne morem odgovoriti. Če se gledam, kakršna sem ta hip, si mislim, da drugače biti ne more. Sicer pa je Jošt človek, ki me bo vedno ljubil. Potem so vsi dvomi odveč!

Ana pa se je zasačila. To vprašanje jo lahko izda! Nasmehnila se je in jo prijela za roko.

— Pojdiva na njivo! Kako neumno vprašujem včasi, je dejala v zadregi.

— Ne, jo zavrne Marta, zdaj potrpi! Ta hip sem premislila: Na to vprašanje bi vendar ti laže odgovorila. Zame ga še ni! Odgovori mi samo to: Zakaj si me to vprašala?

— Ker sem si semtertja, zdaj, ko ga nisem toliko časa videla, mislila, da me več ne ljubi, odgovarja Ana previdno.

Marta razmišlja v stiski te naglice, pregleda nazaj vse, kakor je videla Justina v sto različnih pogledih, razkroji to lepo svidenje v zamisel njenega vprašanja in reče s poudarkom, kakor bi hotela z edinim stavkom razčleniti globino njenih besed.

— Ana, jaz čutim, da prav mislim: Včasi je treba izbrisati iz življenja marsikatero uro. Črtaj in skušaj pozabiti, če so bile med vama ure, ki te postavljajo pred to vprašanje, sicer bodo šle preglobokо vate!

— To so bežni trenutki, ko je človek ves razbolel od pričakovanja, govori Ana. Da, nespametna so takšna vprašanja.

— Niso! Če jih človek izgovarja, so potrebna. Človek vprašuje le takrat, kadar potrebuje odgovor!

(Dalje prihodnjič.)

*Mihevc Nace:*

## ZLET V PEKEL

Na verando enega izmed najbolj razkošnih hotelov francoske rivijere, so tupatam pokukali solnčni žarki in risali svoje fantastične slike po mizi, okoli katere so se leno pretegavale tri osebe. Razliko med njimi bi bilo jako težko najti, ker so bili vsi bolj ali manj podobni krogli. Prvi, Trifun Jeftinovič, ki je kazal na zunaj najfinejše manire, je brezuspešno skušal potegniti par dimov iz svoje debele importne cigare. Drugi, izvedenec za razoroževanje in delegat za finance, g. Niederinger, si je tako šele s svojimi mastnimi prsti izbiral iz škatle na mizi. Tretji, tovarnar Vyhodil, lastnik sedmih strojnih tovarn, si je z neverjetno vztrajnostjo gasil žejo iz buteljke, ki je stala pred njim na mizi.

"Telegrami za gospoda Niederingerja."

Gospod Niederinger leno iztegne roko proti srebrnemu krožniku z dospelimi telegrami, ki mu jih nudi strežaj.

"Kaj je z Japonsko?"

Čita v prvem, ga odloži, vzame blanket ter napiše:

"Brzostrelni perfekt, 42, termin — nujno!"

Odpre drugi telegrma in čita:

"Kina?" vzame blanket in ga odgovarja:

"Dvesto strojnic model R. 128, termin nujno, dolar založen Baseler Bank, Nujno!"

Tako, pravi gospod Niederinger, ko je končal zadnji odgovor in odložil svoj zlati nalivnik. Za danes dosti dela, na naše zdravje, gospodje. Ob tej zdravici vstopi gospod John Giftling, predsednik kemičnega trusta. "Halo, Johnny, stari žakelj — dobro, da si nas izvohal! Ali greš z nami?" ga nalaja z mastnim glasom gospod Niederinger.

"Mi je prav žal, moram v Berlin. Poverjen mi je mandat za mirovno konferenco kot izvedenec za odpravo uporabljanja strupenih plinov v vojni. Sedaj pa ne vem, ali naj sejam prisostvujem ali ne."

"Počemu pa? Saj moraš itak vedeti, kako ti je ravnati, ali ni škoda tako lepega večera?" pripomni Niederinger.

"To že, vendar me pa zahtevajo na razgovor," odgovori in se poslovi.

•

Solnce se je že skrilo za gorami in pordečilo ves horizont, ko se po dolgem čakanju zdrzne gospod Vyhodil in kazaje proti vhodu v vrt začudeno vpraša:

"Kaj naj to pomeni? Samo Gita in Lili! Kje pa je ostala Jenny?"

Dva gospoda vstaneta in kreneta veselo svojima prijateljicama nasproti.

"Kaj pa je z Jenny?" vpraša gospod Vyhodil potem, ko so posedli okoli mize. —

"Njen šef se je nenadoma pripeljal z avijonom in se ga ne more odkrižati," mu odgovori Gita.

Ker pa gospod Vyhodil le preveč žalosten žveči svojo cigaro, ga Gita potolaži, češ, "le potrpi, pubi, Jenny gotovo misli nate, pa naj bo kjerkoli!" Gospod Vyhodil jo s hvaležnim pogledom ogleduje in se sili, da bi bil čim boljše volje.

Zlato vince se je penilo v čašah, Gita in Lili sta že bili razposajeni, lica so jima že žarela. Vyhodil je postal nervozen, jel je bobnati s prsti po mizi. Naenkrat Gita poskoči, ga prime za ramena in vzklikne:

"No, vidiš, pubek, tamle gre pa tvoj angelček in kako hitro se zvija, kakor mlad gadek."

Ko se Vyhodil ozre in zagleda Trudi, se mu ves obraz zasmeje, razen onih žilic, ki so postale višnjeve in otrple od preobilega zavživanja šampanjca.

"Kje si hodila? Ure so bile zame meseci, tako sem te težko pričakoval!" In pri teh besedah cmoknejo njegove debele ustnice na njeno roko.

"Siromak! Saj veš, da sem tvoja, da le nate mislim, kjerkoli se nahajam. Vendar ti pa imam mnogo povedati," ga Truda tolaži.

"In to bi bilo?" jo radovedno vpraša.

Pomisli! Samo pomisli! Na vsak način je hotel, da bi šla z njim v hotel 'Bristol', veš, da sem se ga komaj otresla. Vse mogoče mi je obljubljal."

"Oh, kaj ti pa more dati, ta siromak!? Saj niti pet milijonov ne premore!"

"Neglede na to! Pubi, saj veš, da sem samo tvoja," reče Trudi in se mu privije.

Na dvorišče hotela tiho pridrsa elegantna limuzina, iz nje izstopi Giftler z elegantno damo. Vida se ozre in zakliče: "Bravo! Giftek je tu, vrnil se je."

"Nisi odpotoval v Berlin?" ga vpraša Niederinger.

"Ne, sestal sem se z Renejem, delegatom, saj ga poznate? Stopetdeset galonov fosfornega sem mu naprtil — dosti je dela za danes. Otroci, sedaj pa tisto presenečenje, ki sem vam ga obljubil. Napravili bomo izlet, ker smo pa že povsod bili, predlagam, da napravimo zlet v Pekel. Kaj pravite, ali ne bo zanimivo?"

"Hura! Bravo, Giftek — ajdmo v pekel — izvrstna ideja, toda treba nam več okrepčila," so kričali vsi vprek.

Po lepi vijugasti cesti, posuti s snežnobelim peskom, so se pripeljali do velikih železnih vrat. Nad vratmi se je vil iz dveh zlatih posod, tajinstven zelenkast plamen. Niederinger izstopi in pritisne na velik diamant v vratih. Bliskoma se prikaže v žarki luči čudna postava, ki s piskajočim glasom vpraša, kaj želi.

"Prišli smo, da si ogledamo, kako je kaj pri vas tu doli," povzame besedo najpogumnejši Niederinger.

"Koga smem javiti," vpraša čudak.

Vsi štirje sežejo v listnice in mu izroče vsak svojo vizitko, ki jih vratar odnese tajniku pekla, da jih prečita. Takoj ga je sama prijaznost in z neštetimi pokloni vodi družbo po peklu.

Tajniku pekla so se oči svetlikale enkrat ognjenordeče, pa zeleno in zopet belo; s finimi manirami in elegantnimi kretnjami je vodil družbo po peklu in jim razkazoval muke duš v peklu. Hodili so od oddelka do oddelka. V prvem oddelku so bile nad velikanskimi svinčenimi kasonami napete mreže. Na teh mrežah so počivale vse one duše marijinih družb, katere so grešile v svoji organizaciji. Od stropa je nanje kapljala žveplena kislina, grozovito so se zvijale v bolečinah. Elza, Truda in Lili so z rokami zakrile obraze. V grozi so se jele tresti kakor šiba na vodi. V drugem oddelku so bili mali tatovi žemelj, srajc, čevljev in sličnih drobnarij. Tam je bila velika steklena soba, v kateri je mrgolelo na milijarde moskitov, ki so grešnike neprestano pikali in jim sesali kri.

"Grozno, kako tu ljudje trpe!" pravi Lili.

Generalni ravnatelj Giftler se skloni vmes in pripomni:

"Kaj hočeš, dušica, nepošteni so bili, kakor one v prvem oddelku, ki niso morale spoštovale."

"Mene kar duši!" Niederinger jo potrepta po rami in ji veli:

"Saj taki angeli kakor si ti, ne pridejo tu sem!"

In šli so dalje. Videli strašne prizore, končno pa so prišli v neskončno dolgo kurilnico. Vsem se je zabliščalo, in jim vid jemalo. Hudobci pa so plesali krog velikih kotlov po kurilnici in se smejali. Truda vpraša tajnika:

"Kdo pa pride tu sem?"

"Tu so pa sami nepokorneži, puntarji in slični," ji hudobec prijazno odgovori.

"In tako morajo trpeti ti siromaki," pristavi Lili.

"Saj to tudi zaslužijo, k temu jih nikdo ni silil," pristavi Giftler. "Tako je!" pritrdi Jeftinovič vmes.

Ko so si vse te grozote ogledali in pridejo do konca kurilnice, se tajnik pekla obrne proti obiskovalcem in jim pravi:

"Naš milostljivi gospod šef Lucifer Vas vljudno vabi na prigrizek. Prosim, izvolite mi slediti!"

Odšli so po vijugastih stopnjicah in kmalu pridejo do tajinstveno žarečih vrat. Tajnik napravi tajinstveno znamenje in

—Federated Pictures.

**Scena na newyorškem letališču, ko sta se litvinska letalca dvignila v zrak. Dva dni kasneje sta obležala mrtva v Nemčiji, 400 milj od cilja.**

vrata se sama odpro. Pred seboj so videli prostorno dvorano v največjem razkošju; galerija je slonela na zlatih stebrih, v sredini dvorane pa je stala velika kristalna miza, za mizo, nekoliko zvišeno je sedel na z dijamanti in z drugimi žlahtnimi kamni obloženem zlatem prestolu Lucifer. Na vljudni migaj Luciferja so gostje posedli okoli mize. Ceremonijalni mojster pekla je namignil dvema peklenščkoma, ki sta stala za vratmi, skočila sta k mizi in jela polniti zlate čaše s šumečim vinom. Gostje so prijeli za čaše in napili gospodu šefu. Lucifer se je zadovoljno nasmehnil in jim rekel:

"Jako me veseli, da Vas morem videti v svojem kraljestvu, upam, da se boste čutili domače tu pri meni?!"

Na to mu je odgovoril delegat g. Jeftinovič nastopno:

"Vaše veličanstvo, vladar bajnega kraljestva, verujte, da smo jako srečni, da se nahajamo tu. Dolgo že je bila naša želja, da Vas obiščemo, toda nismo vedeli, kako bomo sprejeti v vašem kraljestvu. Zdravstvujte!"

Kozarci so se izpraznili. Trudo, Lilo in Jeni je zalila rdečica; po vsem telesu so čutile neko drhtenje, kri se jim je jela hitreje in hitreje pretakati po žilah.

Elza na tihem vzklikne:

"Oh, kako je meni vroče!"

"Tudi meni," dostavi Truda.

Vida se obrne k njima in pravi:

"Zdi se mi, da se mi je kri izpremenila v živo srebro."

Jeftinovič vzame iz žepa zlato dozo, ki jo je dobil nekoč od svojega strica. Kovana je bila iz turških zlatih cekinov. V njej so bile fine cigarete močno napojene z opijem. Ponudi jih damam. Vse tri so jele spuščati

velike kolobarje dima nato pa so se jele smeh ni dolgo trajalo, ko so se zazibale v sladkih sanja

Tovarnar Vyhodil sporočilo, da je bil izvo predsednika Avto-klub samega veselja je zvrnil zarcev, na kar mu je za lica, tako, da se je svet novolakirani avto in je hvalil, kako imenitno in no je v peklu vse ureje mercijalni ravnatelj gos deringer se je pa vedel bil najbolj domač.

Gospod šef pekla se nazaj v svojem fotelju. krat se svetloba izpre škrlatnordečo, nato svet in zopet temnordečo; hi hitreje se je svetloba njala ter se naposled stemnila. Očarljivi gla vidne godbe so se bolj glasno slišali. Naenkra javi šest golih deklet, so se v očarljivih zele vah, komaj pa so zaple jim že pridruži drugih rdečih barvah. V pozi valovanju hitreje in hi prično plesalke v kač bliskovitem vrtincu su čemer so jim močno dragulji na vratu. V ples se je bližal polag stom in kretnje so bile bolj razuzdane. Najpre tinoviču ohromeli možga v duši so se mu jela Godba je igrala koma madom, toda to so bili madi.

Vida se prebudi iz sn obrne proti tajniku pek pravi:

"Nisem še slišala tak nobenega komada ne čeprav sem muzikalična

Tajnik pekla se galan ne proti njej in pravi:

"Najprej so igrali 'M ni marš', druga je bila na polka', tretji 'Ae valček', to kar sedaj igra 'Phosgenpolka'."

"Ah, kako je mene gr Lili vzkliknila.

"Čemu pa?" jo Nie vpraša?

Tajnik Luciferja je t uho in jima pravi:

"Tudi pri vas gori odpuščate, isto to je Tudi tu doli v peklu je ja, kakor pri vas na svetu.

Vsi so se jeli smejat bava se je nadaljevala

**SLOVENSKA NARODN PORNA JEDNOT**

**Izdaja svoje publikaci posebno list Prosveta s ter potrebno agitacij društev in članstva in s gando svojih idej. Ni ne za propagando dru pornih organizacij. V ganizacija ima običaj glasilo. Toraj agitatori in naznanila drugih p organizacij in njih dru se ne pošiljajo listu**

**Ali ste že naročili Pro Mladinski list svojemu lju ali sorodniku v do To je edini dar trajne v ki ga za mal denar lahk te svojcem v domovino.**

**TISKARNA S.N.P**

SPREJEMA VSA

**v tiskarsko obrt spadajoča**

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hr slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku i

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČL S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne
Cene zmerne, umiljeno delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

**S.N.P.J. PRINTE**

2657-59 So. Lawndale Avenue
Telefon Rockwell 4904
Chicago, Ill.

Tam se dobe na šolje tudi vse ustmene pojas